

PLF-mytt

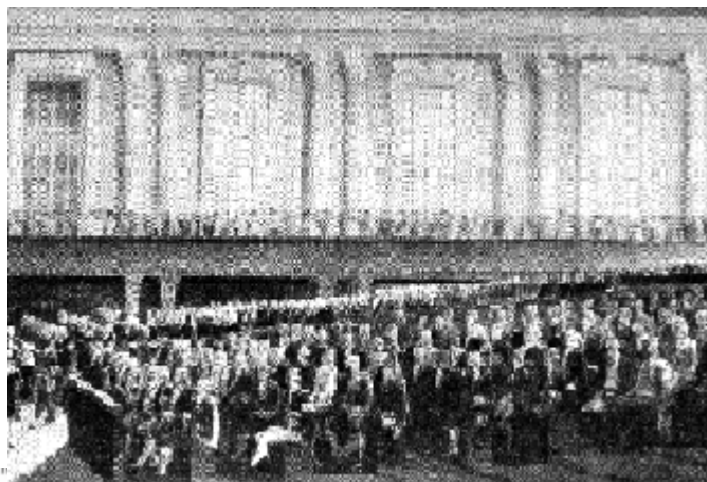
PERSON- och LOKALHISTORISKT FORSKARCENTRUM OSKARSHAMN

Krig och pest gav upphov till vetenskapligt storverk

”Den stora ofreden” 1700 - 1721 orsakade Sverige stora förluster i människoliv. I krigets spår följde också pesten, som skördade många 10 000-tals offer. Aldrig har läget varit så bekymmersamt för landet, som när freden äntligen slöts 1721.

Under Frihetstiden 1718 - 1772 styrde riksdagsmännen landet på ett förvånansvärt modernt sätt. Nu ville man veta hur det stod till med landets befolkning efter de svåra åren, och därför inrättades Tabellverket, världens första statistiska myndighet.

MÅNADER	DOPPE,			BEGRAFNE,					HJONESLAG.		
	År.	Öfver	Sam.	År.	Öfver	Sam.	År.	Öfver	Sam.	År.	Öfver
Januari	1718	1719	1720	1718	1719	1720	1718	1719	1720	1718	1719
Februari	1718	1719	1720	1718	1719	1720	1718	1719	1720	1718	1719
Mars	1718	1719	1720	1718	1719	1720	1718	1719	1720	1718	1719
April	1718	1719	1720	1718	1719	1720	1718	1719	1720	1718	1719
Maj	1718	1719	1720	1718	1719	1720	1718	1719	1720	1718	1719
Juni	1718	1719	1720	1718	1719	1720	1718	1719	1720	1718	1719
Juli	1718	1719	1720	1718	1719	1720	1718	1719	1720	1718	1719
Augusti	1718	1719	1720	1718	1719	1720	1718	1719	1720	1718	1719
September	1718	1719	1720	1718	1719	1720	1718	1719	1720	1718	1719
Oktober	1718	1719	1720	1718	1719	1720	1718	1719	1720	1718	1719
November	1718	1719	1720	1718	1719	1720	1718	1719	1720	1718	1719
December	1718	1719	1720	1718	1719	1720	1718	1719	1720	1718	1719
Summa	1718	1719	1720	1718	1719	1720	1718	1719	1720	1718	1719

Resultatet blev en kartläggning av de svenska och finska folken, vars like världen tidigare aldrig skådat. Det skulle dröja många år innan något annat land uppnådde samma mognad och höga vetenskapliga kvalité inom detta område.

Kallelse

PLF i Oskarshamn håller Föreningsmöte

lördagen den 17 november 2007 kl. 10.00
i Hantverkslokalen, Slottsgatan 15, Oskarshamn

Mötesförhandlingar

Magnus Ekstrand och Sam Blixt visar bilder och berättar om

Kristinebergstraktens historia

Välkomna
Styrelsen

PLF:s styrelse och uppdrag under verksamhetsåret 2006/2007

Namn	Uppdrag	Telefon	E-post
Vakant	ordförande		
Anders Thunberg	t.f.. ordf., redaktör	0491 - 76 64 11	anders.0491766411@telia.com
Sam Blixt	t.f. v. ordf., dataansv.	0491 - 151 28	sam.blixt@telia.com
Leif Rydström	sekreterare	0499 - 131 88	leif.rm@telia.com
Edith Karlsson	v.sekr., ansv. brevfr.	0491 - 930 14	elga@telia.com
Anders Rotviker	kassör	0491 - 620 11	anders.rotviker@telia.com
Ingvar Karlsson	v. kassör	0491 - 180 22	ikn@telia.com
Britt Maria Ekstrand	kontorist	0491 - 186 55	bm.ekstrand@telia.com
John-Olof Dillström	styrelseledamot	0491 - 919 22	
Gunnar Håkansson	suppl., ansv.materiel	0491 - 175 83	gunnar.hakansson@telia.com
Birgitta Dahleman	suppl., biblioteksansv.	0491 - 181 01	b.dahleman@hotmail.com
Anders Wågerud	suppleant	0491 - 834 92	0491.83492@telia.com
Ulla Yngve	valberedning	0491 - 313 83	
Morgan Corneteg	valberedning	0491 - 774 38	morgan.corneteg@telia.com
Vakant	valberedning		

PLF-nytt, medlemstidning för Person- och Lokalhistoriskt Forskarcentrum, Oskarshamn.

Utkommer fyra gånger per år. Upplaga 1 900 exemplar.

Manus till artiklar och andra skriftliga bidrag sändes till

PLF, Box 23, 572 21 OSKARSHAMN

eller E-postadress: anders.0491766411@telia.com

PLF har också en hemsida www.plfoskarshamn.se

Bidrag kan också sändas till e-postadress:[info@ plfoskarshamn.se](mailto:info@plfoskarshamn.se)

Utdrag ur artiklar får göras med angivande av källa och författare.

PLF-nytt nr 84 utkommer den 23/1 2008

I redaktionen: Anders Thunberg (ansvarig utgivare), Curt Holm och Maj Holm.

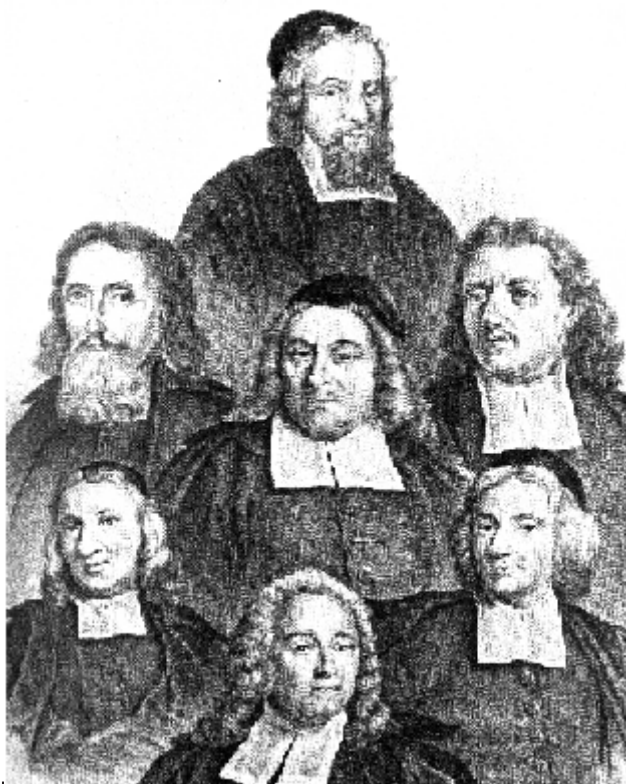
Tabellverket - en produkt av lysande svensk vetenskap

Frihetstiden var på sitt sätt en storhetstid i svensk historia. Den utrikespolitiska och militära stormaktstiden var förbi. I stället blomstrade vetenskapen på ett sätt, som har väckt förvåning i vida kretsar. Det mest lysande exemplet på detta är Tabellverket. Vad detta svenska ämbetsverk utträttade under drygt ett århundrade är så enastående, att ingen jämförelse finns i hela världen. Somliga menar att ingen uttömmande förklaring finns, andra menar att förklaringen finns i Sveriges historia.

I bakgrunden skymtar

Gustav Vasa. Det var ju han som föste in det svenska prästerskapet i statens hägn och gjorde kyrkans tjänare till statstjänstemän. De svenska prästerna blev med tiden alltmer lojala mot sin herre och arbetsgivare. Kyrkolagen, som stadfästes 1686, var ju i hög grad utformad av konungen och hans närmaste medarbetare. Kyrkans tjänare bockade och tackade sin enväldige herre. Tabellkommissionen kunde därför utnyttja kyrkans organisation, där över 2 000 kyrkoherdar samlade in årliga uppgifter om befolkningen, och kyrkoherdarna var ju de som hade störst kunskap om sina församlingsbor. Denna förnämliga organisation fanns inte i något annat land.

Frihetstidens riksdagsmän var påverkade av upplysningstidens idéer, där samhällsnyttan spelade en stor roll. Den stora förlusten av människor under århundradets första årtionden bekymrade, och man var bl a rädd för brist på arbetskraft. Redan 1728 hade några framsynta män föreslagit att riksdagen borde skaffa sig större kunskap om befolkningens tillstånd och antal och 1736 fick kontraktsprostarerna i landet uppdraget att sammanställa uppgifter om antalet födda och döda från 1721 till 1735. De uppgifter man då fick in redovisades på ett så varierat sätt, att de var omöjliga att bearbeta vetenskapligt. Man förstod då, att man måste skicka ut förtryckta blanketter, som tvingade fram enhetligheten.

Trogna arbetare i Statistikens vingård

Resultatet blev ett tabellsystem, där varje ruta fylldes med samma uppgift från alla församlingar. Födda här, vigda här, döda här o.s.v. Efter denna blankett fick myndigheten namnet Tabellverket.

Nu kunde man börja bearbeta uppgifterna effektivt och vetenskapligt, och även om det naturligtvis uppstod problem emellanåt, så fungerade systemet. Allt fler uppgifter om födda, vigda, döda, sjukdomar och dödsorsaker samlades hos statistikerna på Tabellverket. Snart kunde man dementera ett oroande rykte, som hade spritt sig bland riksdagsmännen, nämligen att emi-

grationen från landet var alltför hög. Överhuvudtaget var tillståndet hos befolkningen inte så dåligt som man befارade, och man såg också att situationen förbättrades snabbt under frihetstiden.

År lades till år och uppgifterna fortsatte att strömma in till Tabellverket, som 1756 kallades för Tabellkommissionen och 1858 för Statistiska centralbyrån. Märkligt nog tycktes svenska forskare och politiker ända fram till 1800-talets mitt vara aningslösa om, att vårt land ägde ett forskningsmaterial, som stod ensamt i sitt slag i världen. Det var engelska och tyska forskare, som fick öppna ögonen på de hemmablinda svenskarna.

Numera är det ingen som ifrågasätter Tabellverkets märkliga insatser. Sålunda skriver Eli F. Heckscher, 1900-talets store ekonom och historieskrivare:

Med år 1749 börjar den svenska officiella befolkningsstatistiken, Tabellverket, som utgör en av Sveriges största kulturinsatser, ojämförligt äldst som den är i världen och med en mogenhet från första stunden som knappast kan förklaras uttömmande.

Forskare och historiker i hela världen beundrar de insatser på befolkningsstatistikens område, som politiker och vetenskapsmän gjorde i Sverige på 1700-talet. Vi släktforskare kan också känna tacksamhet.

Anders Thunberg

Historien om ett hittebarn

Det var en gång en liten flicka, som satt vid sin moders dödsbädd. Modern gav henne en ask, och i denna låg en guldkedja med ett hjärta av bärnsten, infattat mellan två blad av guld. *"Du ska vara rädd om smycket"*, sa modern, *"en gång ska du ge det till din yngsta dotter. Lyssna noga på vad jag nu säger till dig!"*

Detta är ingen saga. Modern var inte en drottning, och flickan var ingen prinsessa. Inte heller var rummet de befann sig i ett praktfullt gemak, utan bara en kammare i en stuga i Högsby socken i Småland.

Vem var då den döende kvinnan?

Flickan tog till sig allt som modern berättade, och efter många år skänkte hon smycket till sin dotter, samt berättade moderns historia, som hon hört den. Historien var i stora drag denna:

"Jag är hittebarn och växte upp hos fröknarna af Harmens på Berga gård i Högsby. En morgon hittade de en liten flicka på sin trappa. Hon hade en guldkedja om halsen, och flickan var jag. De tog hand om mig och kallade mig Johanna Christina. Ingen visste varifrån jag kommit, eller vilka som var mina föräldrar. Jag har aldrig fått veta något om min härkomst. Fröknarna var snälla. Jag fick stanna hos dem tills jag blev vuxen."

Hur var det med Johannas historia? Var den sann eller påhittad? Vi bestämde oss för att undersöka detta. Som enda bevis hade vi den muntliga berättelsen och smycket, som gått i arv från mor till dotter i fem generationer.

Nu, 180 år efter Johannas födelse, vet vi att historien är sann, och vi kan också berätta, vad Johanna själv visste. Hon föddes den 9 februari 1820 i Bondeberga i Högsby socken. Hennes mor, Stina Lisa Jonsdotter, var ogift. Stina Lisa, hennes far, mor och syster var "inhyses", vilket innebar, att man var egendomslös och försörjde sig på tillfälliga arbeten, med andra ord man var utfattig.

Barnets födelse var säkert, och liksom i alla liknande situationer var det en stor olycka. En dräng blev beskylld för faderskapet och instämnd till tinget, men han svor sig fri inte en utan två gånger. Han blev alltså trodd och frikänd. Stina Lisa var nu ett faderlöst barn. Varför hade hon anklagat en oskyldig? Troligen visste hon ingen råd. Kanske förstod hon, att ingen skulle tro henne, om hon uppgav den verkliga faderns namn. Kanske hade hennes mor

tvungat henne att ange drängen. Knappt två år efter barnets födelse dog Stina Lisa i bröstsjuka, som förr var en benämning på bl a lungtuberkulos. Gick nu mormodern till Berga med den lilla flickan? Även mormodern dog, när barnet var fyra år.

Husförhörslängder visar, att vid denna tid bodde på Berga säteri Högädle Majoren Hindrik af Harmens med hustru och fem barn. Där fanns två vuxna döttrar, Liboria och Anna (Fröknarna i Johannas berättelse?). En av de yngre sönerna hette Nils. Han lämnade Berga 1824. Därefter saknas uppgifter, då en brand förstörde husförhörslängder fram till 1834, då Flickan Johanna återfinns på Ruda gård, vilken också tillhörde familjen af Harmens. Johanna var nu fjorton år gammal. Hon flyttade till Basebo och fick tjänst hos Peter Ringberg. År 1843 lämnade hon Basebo och kom till Släthult. Pigan Johanna står det nu i husförhörslängden. Pigan Stina Lisas oäkta dotter blev också piga, oavsett vem som var fadern.

Johanna gifte sig 1848, tjugoåtta år gammal, med skräddaren Johan Petter Magnusson från Ruda. Från denna tid finns två intyg, det första skrivet av Peter Ringberg:

"Pigan Johanna Christina Nilsson i Släthult, som har tjänat hos mig mellan nio och tio års tid och alltid förtjänt sig ett gott förtroende, och nu ämnar sig att ingå äktenskap med drängen Johan Magnusson under Ruda och som jag alltid har hört, att han har varit anständig, så önskar jag att hon finge en anständig man. Som jag hoppas och är mycket nöjd med för min räkning.

Basebo den 15/11 1848
P. Ringberg"

Det andra intyget är undertecknat av Hindrik Otto af Harmens:

"Att skräddaren Johan Pettersson (efternamnet fellskrivet, vår anm) boende under Ruda ämnar ingå äktenskap och att jag ringaste intet däremot vill lägga något hinder, intygas på begäran.

Berga den 17/11 1848
H.O. af Harmens"

Johanna stod under giftomannarätten, som alla kvinnor på den tiden. Det innebar att kvinnan inte fritt kunde välja make utan faders eller förmyndares tillstånd. Denna lag upphävdes på 1880-talet. Ekonomiskt var kvinnan myndig 1858.

När kom Johanna till familjen af Harmens? Hon måste ha kommit mycket tidigt, eftersom hon inte hade några minnen av tiden före vistelsen på Berga. När hade hon fått smycket, och varför hette hon Nilsson? Var Nils Gustaf af Harmens hennes far? Om så var fallet kan man förstå, varför hennes härkomst hölls hemlig. Familjen af Harmens måste ha vetat, vem som var flickans mor, då dennas namn och barnets födelsenummer med beteckningen "oäkta" fanns i socknens födelsebok.

Johanna och Johan Petter flyttade 1850 till en liten gård under Granhult i Högsby. Johan Petter kallades nu hemmansbrukare och senare hemmansägare samt antog namnet Rudin. De fick fem barn, och fyra av dem flyttade till Vånevik och Påskallavik, där ättlingar i femte generationen ännu bor kvar. Vi kommer kanske aldrig att få svar på våra frågor, men det lilla hjärtat finns kvar och bevarar sin hemlighet, som det gjort i närmare 200 år.

Tillägg

Namnet Ringberg förekommer i byskomakaren Jonas Stolts skildring av bygdelivet i Högsby socken. Han berättade bl a att han gick till Maja Stina Ringberg i Basebo och fick alfabetet upptecknat för sig.

Vi som skriver detta har deltagit i en gräv-där-du-står-cirkel i ABF:s regi, som forskat i fattiga människors livsvillkor från 1800-talet och framåt.

Bifogade berättelse har förts vidare via muntlig tradition under flera generationer, och vi undrar om någon av PLF-nyttas läsare känner till något om omständigheterna kring "hittebarnet".

Ulla Gustafsson f. 1925

barnbarnsbarn till Johanna Christina

Adress: Strandlyckevägen 11

570 90 Påskallavik

tel. 0491 - 916 20

Axel Oxenstierna och skjutspojken

I min ungdom för mer än 50 år sedan hörde jag min far ofta berätta en historia om Axel Oxenstierna. Den har jag inte sett i tryck någon gång. Jag undrar därför om det är en historia, som gått i muntlig tradition i Kalmartrakten sedan 1600-talet.

Kalmar var ju på den tiden en betydelsefull stad i stormakten Sverige. Axel Oxenstierna, som ägde det stora godset Värnanäs några mil söder om staden, hade därför anledning att besöka trakten emellanåt. Så här lyder historien:

Axel Oxenstierna var på väg från Kalmar till sitt gods Värnanäs. Han åkte hästskjuts, och som vanligt hade han beordrat fram en skjutsvagn. På kuskbocken satt en ung pojke, som tydligen inte visste så mycket om sin mäktige passagerare.

Han fick sig en gläk

Färden gick genom den fagra Mörebygden, och det var en vacker dag i juni. Axel Oxenstierna blev på allt bättre humör ju närmare Värnanäs han kom. Väl framme steg han ur vagnen, vände sig nådigt till sin unge undersåte och sade vänligt:

-Nå, du vet väl vad jag heter?

Nej, det visste inte pojken.

-Jo du, jag heter allt Oxenstierna, jag!

-Jaså, sa pojken, ja de ä lätt å få sa e gläk*. Mi far han stal e höna e gång. Å han feck hele livet heta Tjuva-Pelle.

* *gläk* måste vara ett dialektord i Kalmartrakten. Kan det betyda gliring? Jag har aldrig sett det i tryck.

Anders Thunberg

Vad var en *morgongåva*?

Enligt gammal germansk lag vid mannens vid "fästningen utlovade gåva", som överlämnades efter bröllopsnatten; gåva som utfästes av mannen; gåva till hustrun före vigseln i fast eller lös egendom och som avsåg att trygga henne i händelse av mannens död, då hustrun i äldre tid ej ägde arvsrätt efter mannen; morgongåva i fast egendom medförde endast nyttjanderätt för hustrun under hennes livstid.

Svar på frågor som denna hittar du i häftet **I LAGENS NAMN**
skrift utgiven av PLF

Släktforskardagarna i Halmstad

Den 24 - 27 augusti samlades släktforskare från hela Norden i Halmstad för att visa upp sin verksamhet för varandra och för en intresserad allmänhet. Det gjorde man framför allt vid de ca 100 montrar, som ställts till de olika släktforskarförningarnas förfogande. Intresset var som vanligt stort, och nära 10 000 besökare torde ha tagit del av de olika aktiviteterna.

Fredagen den 23:e, alltså dagen innan de enskilda släktforskarförningarna började presentera sin egen verksamhet, ägde tre heldagarskonferenser rum, en ordförandekonferens, en redaktörskonferens och en cirkelledarkonferens. Avsikten är naturligtvis att öka kunskapen och förmågan att arbeta ute i föreningarna. I år hade man slagit ihop redaktörskonferensen och cirkelledarkonferensen och undervisade alla i en storgrupp under några timmar. Varken ämnesvalen eller sammanslagningen var lyckade. På redaktörskonferensen sysslade vi dessutom med tidningars layout, och det kändes mer meningsfullt.

I samband med släktforskardagarna hålls också riksstämman, och det är egentligen den viktigaste händelsen. PLF fick i år tack vare sin storlek delta med tre representanter. Riksstämman förflöt emellertid lugnt, eftersom inga kontroversiella frågor togs upp till behandling. Det var mest fråga om val och omval till förbundsstyrelsen.

Till det mest intressanta, som släktforskardagarna har att erbjuda deltagarna, är alla föredrag. Jag skall ge två exempel, som jag själv var och lyssnade på. Radiomannen Bo Hazell berättade om Resandefolket, de som förr kallades tattare. Jag hörde ofta talas om dem i min ungdom, men kom aldrig underfund med vad de var för slags människor. Jag hoppades nu få veta lite mer om dem, och det fick jag också, även om ingen tycks veta hela sanningen om deras ursprung.

Enligt Bo Hazell finns det teorier om, att vissa resande har zigeniskt ursprung. Man kan spåra det i det som alla resande har gemensamt, nämligen i

deras språk, kultur och tradition. En annan teori är att Karl XII tog med sig en mängd människor av olika slag till Sverige, och att dessa gemensamt kallades för tattare efter det folkslag i Ryssland, som kallas tatarer. Utmärkande för dem alla var att de inte etablerade sig någonstans med ett vanligt yrke utan ständigt reste omkring. De fick rykte om sig att vara opålit-

liga. De var svartmuskiga, och hade lätt för att dra kniv, när det blev bråk.

Första gången man hittar dessa människor i källorna är 1512 och Bo Hazell menar att det fanns ca 25 000 i Sverige redan på 1500-talet. I dag finns det 30 000 personer, som kallar sig resande, men många har smält in i den övriga befolkningen och numera är det inte tattare man tänker på, när man talar om diskriminerade människor i Sverige.

Ett annat intressant föredrag hade rubriken ”När Halland blev svenskt två gånger.” Det hölls av professorn i historia vid Lunds universitet, Eva Österberg. Halland tillhörde ju Danmark under många år, men vid freden i Brömsebro 1645 fick Sverige kontroll över landskapet. Det skulle emellertid dröja många år innan hallänningarna kände sig som svenskar.

Sverige hade emellertid en effektiv byråkrati, som undan för undan gjorde de motsträviga hallänningarna mjukare, men framför allt var det prästerna, som utträttade det effektivaste omskolningsarbetet. God hjälp hade man av situationen i Danmark, där adeln hade större makt över bönderna, och dessa förstod innerst inne, att deras ställning i Sverige var bättre än den de kunde få i Danmark.

Riktigt goda svenskar blev de emellertid först för drygt 100 år sedan under nationalromantikens tid. Då var det författare som Selma Lagerlöf och Verner von Heidenstam och konstnärer som Carl Larsson, som gjorde oss alla mer svenska än vi någonsin varit. Nu går utvecklingen åt andra hållet, menade föredragshållaren.

Anders Thunberg

ÖG-träff i Västervik

Den 29 september sammanträdde samarbetsorganisationen för släktforskarföreningarna i vår del av landet, Östra Götaland, på Stadsbiblioteket i Västervik för att diskutera gemensamma problem. Representanter för PLF, KGLF och TSF deltog. Tyvärr saknades deltagare från ÖGF, VHSF och Dis-Småland, föreningar, som också deltar i samarbetet. Från PLF deltog fyra styrelsemedlemmar.

Avsikten med dessa träffar är bl a, att vi ska hålla oss underrättade om våra systerföreningars verksamhet, ge varandra goda idéer och sporra varandra i verksamheten. Därför redogör de olika föreningarna för, vad de har sysslat med sedan förra sammanträdet, vilka planer man har för framtiden, och vilka problem man drabbas av. Det blir ofta ett fruktbart utbyte av idéer. En ny idé, som TST lanserade, var sk pratkvällar, där man regelbundet träffas på ett otvunget sätt och bara pratar.

På vårt sammanträde diskuterade vi, hur man ska bemöta forskare, som söker sig till våra databaser och våra arrangemang. Vilken jourverksamhet har föreningarna? Vilken avgift tar man? Hur mycket hjälp kan forskaren förvänta sig av föreningen? Man kom också in på försäkringsfrågor och risken för inbrott.

Ett annat problem som togs upp var frågan om regionala träffar. Det är en fråga som redan börjat diskuteras, och förbundsordföranden Ted Roswall tog upp den i Halmstad. Tanken är att den årliga förtroendemannakonferensen, som är riksomfattande och i år ägde rum i Sundsvall, ska ersättas med regionala träffar, som i vårt fall skulle omfatta släktforskarföreningarna i Småland och DIS Småland. Hans Wiberg fick uppdraget att kontakta ÖGF för att meddela våra åsikter, och Gösta Alexandersson från KGLF tar kontakt med Ted Roswall i samma ärende.

Släktforskarförbundet har i flera år arbetat med Sveriges dödbok, och nu har version 4 utkommit. Den omfattar tiden 1947 - 2006. Nu startar projektet Namn åt de döda 1901 - 1946. Frågan om hur föreningarna lägger upp arbetet med avskrivning för den nya dödsskivan togs upp på sammanträdet. Sam Blixt lovade att ta tag i frågan för PLFs räkning.

Nästa sammanträde för Östra Götaland är planerat till den 23 mars 2008.

Ordföranden Hans Wiberg från TSF avslutade mötet.

Anders Thunberg

När prästen i Döderhult konserverade en änka

Att bli änka i det gamla Sverige innebar för många kvinnor en katastrof. Det fanns ju ingen myndighet, som kände något ansvar för den efterlämnade maken. Till och med hustrun till en stupad soldat blev ofta vräkt från sitt soldattorp, när en efterträdare blivit utsedd. Då fick man själv klara sin försörjning bäst det gick.

Inom prästerståndet försökte man lösa problemet på ett annat sätt. När en präst dog och efterlämnade en änka, och man sökte en efterträdare, var det en födel att vara ogift. Då kunde han "conservera huset" som det hette. Det innebar att den nye prästen gifte sig med änkan och på så sätt tog över ansvaret för de efterlevandes försörjning. Det finns flera exempel på detta från Döderhults socken.

När kyrkoherden i Döderhult, Magnus Nicolai, dog 1654, efterlämnade han bl a en hustru och en ung dotter. Domkapitlet fick se sig om efter en ny kyrkoherde, och ögonen föll på den unge Johannes Lacusinius. Han hade ännu inte haft någon egen

församling, men hade varit predikant och informator på Strömserum i Ålems socken. Han blev 1656 tillfrågad om han ville "uppbygga äktenskapet och upphjälpa huset" om han därigenom skulle få befattningen där. Eller mera rakt på sak, om han ville gifta in sig i familjen, så skulle han få befattningen som kyrkoherde.

Lacusinius reste omedelbart till Döderhult, tog sig en titt på församlingen och tittade troligen ännu mer på de båda äktenskapskandidaterna modern och dottern. Eftersom modern var för gammal för den unge prästen, inriktade han sig på dottern och friade till henne. Det blev ja tämligen omgående, och alla verkade nöjda.

Socken hade fått en försörjare till prästänkan, som tydligt följde med i äktenskapet. Dottern fick bli prästfru i sin hemsocken, och prästen blev kyrkoherde i en egen församling.

Källa: Gunnar Källenius bok Den lilla socknen i det stora Sverige. Folket i Döderhult på 1600-talet

1500-talets Döderhult i ny bok

Gårdarna i Döderhults socken på 1500-talet

Av

Gustav Eech, Curt Holm och Maj Holm

Gårdarna i Döderhults socken på 1500-talet

Boken kommer att gå i tryck senast i mitten av november och kan beställas för leverans före jul. Se särskild annons i detta nummer av PLF-nytt. Som en vägledning om innehållet i boken följer här en innehållsförteckning.

Inledning	6
Stätte-liggingstill gårdatal och hemantal	6
Förteckning öfver gårdarna, arv och eget, frälse och skatte	7
Ettraskatter	9
Sammanställning av gårdarna i Döderhults socken	
Aoe-gårdarna med beskrifning af gårdens beskaffenhet, boende och brukare, årliga räntan, andra skatter och tiende (i tabelform)	11
Skatte-, krono-, kloster- och kyrkogods, Erbhultsgods och utjordar med samma beskrifning som ovan	67
Frälsegårdarna med samma beskrifning som ovan samt biografier öfver ägarna	85
Kvarnarna Alseda, Skorpatorp och Lagnanskvam under slutet av 1500-talet	
	133
Biodlingar	
Fogdarnas redovisningar af produktionen af kungens egna bisamhällein, sköta af hans hirdbor på aoe-gårdarna	138
Strömserums kungsgård	147
Skatter och fogdar speciellt i Döderhult samt gemensamt för Handbörds (Åmbörds) och Stranda häradar	
Inledning	156
Under Gustav	157
Under Erik XIV	172
Under Johan III	210
1598-1599	207
Fisket	
Fogdaredovisningar m.	
Inledning	275
Fisket 1537-1556	276
Torforsens fiske 1556-1562	281
Torforsens fiske 1565-1599	299
Fisket på Stågehamn	349
Fisket på Wäreboch	377
Fisket vid Simpevarp	380

Beställning och inköp av ovanstående bok

Boken *Döderhults gårdar på 1500-talet* beräknas vara klar för distribution några veckor före jul och bör därför vara en utmärkt julklapp till alla, som är intresserade av lokall historia. Du kan redan nu beställa den hos Edith Karlsson, tel. **0491-930 14**, e-post elga@telia.com.

Boken kostar 260 kronor över disk. Vill du ha den levererad via posten tillkommer 60 kronor för porto och emballage.

PLF:s försäljning av litteratur

Tillsammans med Maj Holm och Curt Holm ger PLF nu ut en ny bok, som berör släktforskning och lokalhistoria. I vårt förråd finns andra skrifter, som vi gett ut tidigare, och som fortfarande finns till försäljning. Det är nu åtta år sedan vi gav ut Gunnar Källenius bok *Den lilla socknen i det stora Sverige*. Den behandlar Döderhults socken och främst dess historia under 1600-talet. Vid sidan av de stora böck-

erna finns en rad häften, som bör intressera släktforskare. *I lagens namn* är en ordlista för släktforskare. Här hittar du de svårbegripliga orden, som du stöter på i din forskning. *Alla dessa platser, där våra förfäder i Döderhult levde och verkade under 1600-, 1700- och 1800-talen* är en titel, som talar för sig själv liksom *Sex Meurlingar som sjelasörjare i Kristdala*.

Läsövning

Läsövningen handlar om en gränstvist mellan Wättele härad och Elfsborgs och Säfvedahls härad i Göteborgs län. Detta är första delen. Andra delen kommer i nästa nummer.

Til följe af General Major og Landfogdingens Jørgen
Lorenz And. Sparfeldts brev, d. 28 Augusti A: 1772. Som
indskrevet Landmålare for Elfsborg Län, efter for-
gående Notification om en visst termin afsluttes med Land-
måtarne, med ifølge indskrivende fra Gotheborg og
Boheis Län, d. 22 næstfølgende september, at i anledning
af Commissarial Rådets Resolution dateret Jørgen d. 26
Juni 1699 inkomme Klagen mellem Elfsborgs Länns
Wättele Härad och Gotheborg Länns Säfvedahls Härad.
Et afsluttet og bekræftet Commissarial Råd grundet sin
på sin Charta som Gotheborg og Boheis Länns Landmålare
sin forment, og d. Borgmesteren Sillents forment
Jørgen Jørgensen af Säfvedahls Härad, vilken sagde sig
Lægsningerne derved indrettede, der med den ind og
at og umiddelbart samme Charta indkomme til accu-
rat, som en indkomne Charta med den indkomne
daggjorte ind og indkomne at med den indkomne A,
at Røstene B. til indkomne faller C. på forment tract.
som er med den indkomne indkomne indkomne indkomne indkomne

Översättning på sista sidan

Köp PLFs CD-skivor!

- CD-1 omfattar sydöstra Östergötland och norra Kalmar län
- CD-2 omfattar östra Jönköpings län och mellersta Kalmar län
- CD-3 omfattar södra Kalmar län och en del församlingar i Blekinge och Kronobergs län
- CD-4 omfattar hela Öland

För mera detaljer om innehållet och hur Du betalar se
<http://plfoskarshamn.se> och där CD-skivor eller
<http://samblixt.se/plf/CDskivor.htm>

Priset på skivorna är 400 kr/st.
För PLF-medlemmar 300 kr/st.

Nytt eller uppdaterat efter PLF-nytt nr 82

Datum	Församling	Kod	Födda	Vigda	Döda	Inflyttade	Utflyttade	Husf.
20070804	Hannäs	HAN				1848-1855 1884-1895	1848-1854 1884-1895	
20070805	Djursdala	DJU		1936				
20070805	Åseda	ÅSE	1860-1920	1860-1897				
20070806	Hultsfred	HED	1936					
20070806	Lönneberga	LÖN	1936					
20070806	Målilla-Gårdveda	MÅL	1936					
20070806	Tveta	TVE	1936					
20070806	Mörlunda	MÖR		1936				
20070806	Vimmerby Stadf.	VST		1936				
20070806	Vimmerby Landf.	VLA		1936				
20070807	Vena	VEN		1936				
20070807	Hultsfred	HED		1936				
20070807	Frödinge	FRÖ		1936				
20070807	Locknevi	LOC		1936				
20070807	Pelarne	PEL		1936				
20070807	Rumskulla	RUM		1936				
20070808	Södra Vi	SVI	1934-1936					
20070817	Emmaboda	EMM		1935				
20070817	Vissefjärda	VIS		1923-1925 1935				
20070819	Mortorp	MOR						1900
20070819	Vissefjärda	VIS	1930		1921-1922 1924-1927			
20070819	Sankt Sigfrid	SSI	1924	1923	1929			
20070829	Torslunda	TOL	1858					
20070829	Vissefjärda	VIS	1933					
20070905	Mönsterås	MÖN			1930			
20070910	Vissefjärda	VIS	1934					
20070910	Torsås	TOR	1932-1936					
20070913	Arby	ARB		1935				
20070913	Madesjö	MAD	1924 1926-1927	1923-1925				
20070917	Kristdala	KRI			1937-1946			
20070918	Mörlunda	MÖR			1937-1946			
20070919	Tveta	TVE			1937-1949			
20070922	Påskallavik	PÅS			1937-1946			
20070924	Västra Eneby	VÅE		1861-1870				
20070925	Oscar	OSC			1921-1927			

Datum	Församling	Kod	Födda	Vigda	Döda	Inflyttade	Utflyttade	Husf.
20070926	Oscar	OSC	1929 1931-1932	1921-1922 1926-1934				
20070927	Målilla-Gårdveda	MÅL			1937-1949			
20071001	Örsjö	ÖRS		1921-1922 1926-1935				
20071001	Oskar	OSC	1921 1923-1928 1930	1923-1925 1935				
20071005	Västra Ed	VED	1832					
20071006	Örsjö	ÖRS	1923-1934	1923-1925	1921-1928 1930-1931 1933			
20071008	Vissefjärda	VIS	1935-1936					
20071008	Misterhult	MIS			1937-1946			
20071013	Madesjö	MAD		1921-1922 1926-1936				
20071013	Virserum	VIR			1937-1947			
20071015	Fagerhult	FAG			1937-1949			

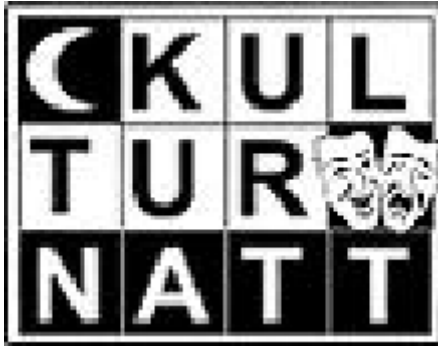
Nya medlemmar i PLF

Nr	Namn	Postadress	Postnr	Postort	Telefonnr
2482	Dagny Zettergren	Skogsråstigen 15	593 52	VÄSTERVIK	0490-311 19
2483	Pia Henriksson	Korallvägen 9	294 36	SÖLVESBORG	0456-416 66
2484	Alva Lilja	Björkenäsvägen 41	393 59	KALMAR	0480-47 23 12
2485	Tore Erlandsson	Hemvärnsvägen 17, läg 64	311 46	FALKENBERG	0346-807 1
2486	Nils Nilsson	Lagdalen 23 A	NO-1392	Vettnre, Norge	+47-920 17 444
2487	Hjördis Rappe	Barbackavägen 4	554 47	JÖNKÖPING	036-16 15 06
2488	Barbro Pament	Hummelviksvägen 10	430 90	ÖCKERÖ	031-96 78 73
2489	Ida Nolke	Lyckegatan 4 G	434 32	KUNGSBACKA	0300-54 18 80
2490	Yngve Naversten	Möllebacken	226 50	LUND	046-12 53 52
2491	Johan Palmaer	Blomstervägen 4	232 53	ÅKARP	040-46 04 28
2492	Kent Sundelin	c/o Eriksson, Kungsfågelgatan 65	724 69	VÄSTERÅS	021-30 08 55
2493	Lilian Nöjd	Strandhemsvägen 23	372 73	RÖNNEBY	0457-134 60
2494	Lennart Liliengren	Kullevägen 16 A	177 40	JÄRFÄLLA	08-580 356 63
2495	Leif Bragd	Rostorpsvägen 9	572 50	OSKARSHAMN	0491-78 02 00
2496	Jarl Engstrøm	Soleieveien 11	NO-3268	LARVIK, Norge	
2497	Ulf Skogsmark	Revirvägen 75	192 73	SOLLENTUNA	08-754 59 36
2498	Helena Werne	Lärkvägen 4	227 31	LUND	046-18 92 52
2499	Siv Johansson	Parkgatan 6	572 34	OSKARSHAMN	0491-76 04 56
2500	Annika Jonsson	Norrtornsvägen 33	572 32	OSKARSHAMN	0491-76 07 37
2501	Lennart Fredriksson	Astergatan 4	434 46	KUNGSBACKA	0300-748 47
2502	Gert Gotin	Munkhättevägen 25 B	147 45	TUMBA	08-437 409 25
2503	Mikael Karlsson	Drottninggatan 44	582 27	LINKÖPING	013-21 42 65

22 nya medlemmar efter PLF-nytt nr 82

Kulturnatten 2007

Den 9 november är det dags för årets kulturnatt i Oskarshamn. Då kommer som vanligt mycket folk att vara i rörelse. Praktiskt taget alla föreningar i staden kommer att visa upp sin verksamhet. Kulturnatten kommer att vara starten för årets ljusfest, och arrangörerna sammanfattar den med orden "Värme, ljus och kraft". Som vanligt kommer det att visa, vilket rikt kultur- och fritidsliv vi har i kommunen.

Programmet håller på att färdigställas och beräknas vara klart för distribution runt allhelgonahelgen. Säkert är att PLF visar upp sig på Biblioteket, och där kommer det att finnas kunniga medlemmar, som visar upp vår verksamhet och hjälper besökarna till rätta både med databaser, litteratur och annat, som hör släktforskning till. Välkomna!

Lösning till läsövning

Til följe af General Major och Landzhöfdingens högwälborne Hr And: Sparfelds bref, d. 28 Augusti Ao 1712, kom underteknad Landtmätare för Elfzborgz Lähn, effter föregången Notification om en wiss termin tilstades emot Landtmätaren, med öfrige wederbörande från Götheborgz och Bohus Lähn, d. 22 nästföljande September, at i anledning af Commissorial Rättens Resolution daterat Högåset d. 26 Junii 1699 instena Rågången emillan Elfzborgz Lähns Wättle Härad och Götheborgz Lähns Säfwedahls Härad. Och ehuruwähl bemte Commissorial Rätt grundat sin dom på den Charta som Götheborgz och Bohus Lähns Landtmätare nu framwiste och Hr Borgmästaren Sillentz såsom Häradzhöfdinge utj Säfwedahls härad, wille hafwa rörläggningen dereffter inrättad, dock emädan iag af et och annat tychte samma Charta icke wara så accurat, som en insteningz Charta nödwändigt wara bör begynte iag til pröfning at mäta ifrån Trånget A, åt Klofsten B til Mitkiems hallar C på hwilken tract som war mest bar mark utan hinderlig skog,

Några förklaringar:

Herr And: Anders

Ao Anno (år)

instena Rågången Utmärka rågången (gränsen) med stenar

bemte bemälte (nämnda, omnämnda)

rörläggning stenläggning, markering med stenar

Översättning Magnus Ekstrand

Antalet poster i databasen är nu

3 960 475

Antalet betalande medlemmar i år är

1 531

Brevfrågor på databasen sänds till
PLF, Box 23, 572 21 OSKARSHAMN

Tel. Arbetsstugan 0491-153 82

Plusgironummer 40 09 38-7

Bankgironummer 386-0475

E-post: info@plfoskarshamn.se

Du kan också skicka dina frågor via vår hemsida, som du når med adressen

www.plfoskarshamn.se.

I *Databas* hittar du vårt elektroniska formulär.

Kostnader för brevfrågor

Vi tar **40 kronor per svar** enligt det särskilda frågeformuläret eller för brev med max fem frågor.

Vi tar **80 kronor för samma tjänster** till icke medlemmar.

Sänd också med ett **frankerat svarskuvert!** Avgifterna för svar på brevfrågor kan sändas in via postgiro eller på annat sätt.

Ange på frågeblanketten Du sänder in, vilket av betalningssätten som använts. Om pengarna sänds via postgiro, så meddela på talongen, vad pengarna är avsedda för. Det kan ibland uppstå missförstånd om detta.

Nästa nummer av PLF-nytt kommer ut den 23 januari 2008